

WERKINGSVERSLAG • 2011

WERKINGS
VERSLAG

2011

UCSIA

UNIVERSITAIR CENTRUM SINT-IGNATIUS ANTWERPEN

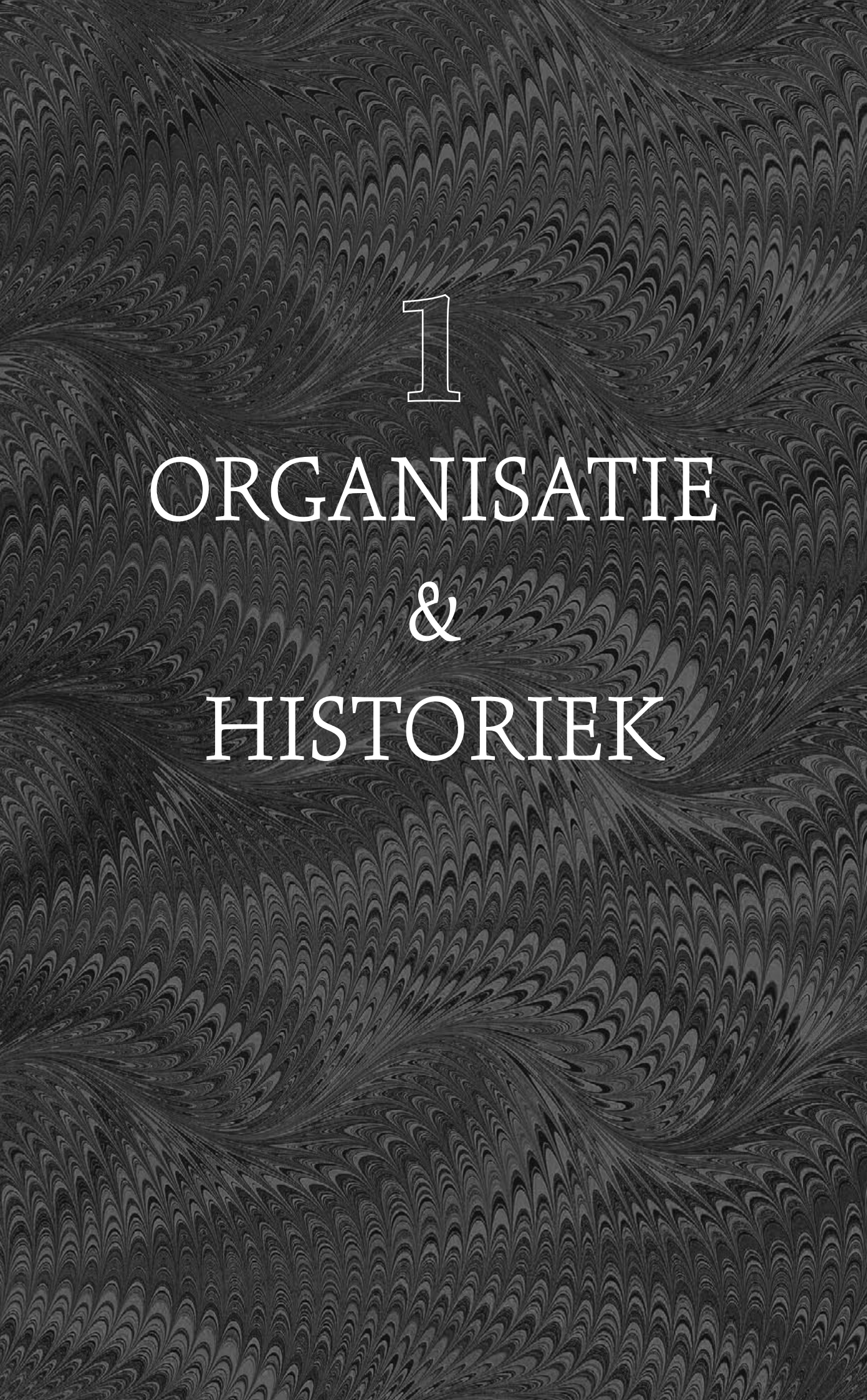
Prinsstraat 14
BE-2000 Antwerpen

Telefoon: +32(0)3 265 49 60
Fax: +32(0)3 707 09 31

BTW: BE 478.834.659
IBAN: BE25 7350 0583 9182
SWIFT: KREDBEBB

www.ucsia.org

Inhoud	6	1 ORGANISATIE & HISTORIEK
	7	UCSIA
	8	Algemene Vergadering Raad van Bestuur
	9	Academische Raad Directiecomité Team
	10	2 PROJECTEN
	11	Zomerschool
		‘Religie, cultuur en samenleving’
	11	Scribani
		<i>Scribani-netwerk Migratie en detentie in Europa</i>
	12	Internationale workshops
	12	Intellectuelen in de publieke ruimte
	12	Pelgrimage in een pluralistisch Europa
	13	Vergeten genocides
	13	Vrijwilligerswerk
	14	Lezingenreeksen
	14	Communiceren over klimaatverandering
		<i>Het discours in de media Het discours van de milieueconomen Een sociaal-cultureel discours</i>
	15	Mensen in de marge · intimiteit bij kwetsbare groepen
		<i>Tienerouders Mensen met een handicap en seksualiteit Minderjarigen en seksueel geweld</i>
	16	Lezingen over theologie en Kerk
		<i>Jezus Paulus</i>
	16	Pastoraal en Kerk
		Seminarie jongerenpastoraal Pastoraal werk in ziekenhuizen Bisdom Antwerpen
	17	Overige projecten
	17	Cultuuroverdracht en onderwijs in een multiculturele context
	17	De vakoptiek van het vak r.k.-godsdienst
	18	Moslimjongeren opvoeden in een multiculturele context
	19	Kunst
	20	3 LEERSTOELEN & STIPENDIA
	21	Leerstoelen
	21	Leerstoel Jef Van Gerwen sj
		<i>Thomas Maak & Nicola Pless</i>
	21	Leerstoel UCSIA-IJS/UA · joods-christelijke verhoudingen
		<i>Elisheva Carlebach</i>
	22	Stipendia
	22	Verónica Rodríguez Blanco
	23	UCSIA e-brochures
	24	BIJLAGEN
	25	Bijlage 1: Leden van het Scribani-netwerk
	26	Bijlage 2: Academische gastsprekers 2011

The background of the entire image is a complex, black and white marbled pattern. It consists of numerous fine, swirling lines that create a sense of depth and movement, resembling traditional marbled paper or a liquid effect.

1

ORGANISATIE

&

HISTORIEK

UCSIA zet de jezuïtische traditie verder van betrokkenheid in universitair onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening in Vlaanderen en in de Antwerpse regio.

De missie van UCSIA kadert in de ignatiaanse spiritualiteit. De 35ste Algemene Congregatie van de jezuïetenorde, die begin 2008 plaatsvond, omschrijft deze zending als 'de dienst van het geloof dat gerechtigheid bevordert door middel van de interreligieuze dialoog en een creatieve betrokkenheid bij de cultuur.'

UCSIA is een vereniging zonder winstoogmerk. De Algemene Vergadering bestaat uit maximaal 36 leden, waarvan één derde gemandateerden door de Sociëteit van Jezus, één derde gecoöpteerden uit de Antwerpse universitaire gemeenschap en één derde extern gecoöpteerden (de Kerk, onderwijs, pers, vakbonden en werkgevers, NGO's, enz.).

Het UCSIA-team zorgt voor het dagelijkse werk. De Algemene Vergadering bepaalt de algemene strategie, ziet toe op de Raad van Bestuur en keurt de begroting en de rekeningen goed. De Raad van Bestuur leidt de vereniging. Het Directiecomité ziet toe op de uitvoering van de besluiten van de Raad van Bestuur en bereidt ze voor. De Academische Raad draagt als adviesorgaan bij tot de hoogstaande academische kwaliteit van de projecten.

Het doel van de vereniging is, in het perspectief van een christelijke levensbeschouwing in een geest van openheid en verdraagzaamheid, samen met de leden van de Sociëteit van Jezus en de leden van de Antwerpse universitaire gemeenschap, een hoogstaand internationaal multidisciplinair forum te bieden dat academische reflectie, vorming en dienstverlening ondersteunt en stimuleert over thema's die bijzondere gestalte geven aan de christelijke levensvisie om aldus dienstig te zijn aan het geloof en bij te dragen tot een meer rechtvaardige samenleving. Artikel 3 - Statuten

HISTORIEK ¶ In 1852 stichtten de paters van de Sociëteit van Jezus in de Belgische havenstad Antwerpen een instituut voor handelsonderwijs. Hieruit groeide één van de eerste 'business schools' in Europa die universitaire diploma's toekende. Geleidelijk aan verbreedde de Sint-Ignatius Handelshogeschool haar activiteiten met een Faculteit Letteren en Wijsbegeerte (inclusief Rechten) en

een Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen.

Op het einde van de jaren zestig verwierf de handelshogeschool het wettelijk statuut van universiteit en bij die gelegenheid werd haar naam omgevormd in Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius Antwerpen (UFSIA). De nieuwe universiteit kende officiële diploma's toe in de Toegepaste Economische Wetenschappen, Letteren en Wijsbe-

geerte, Rechten en Politieke en Sociale Wetenschappen.

Vanaf het begin van de jaren 1970 was UFSIA één van de partners in de confederale Universiteit Antwerpen, samen met twee openbare instellingen: het Rijksuniversitair Centrum Antwerpen (RUCA) en de Universitaire Instelling Antwerpen (UIA). Het decreet van 4 april 2003 richtte de Universiteit Antwerpen op, waarin deze drie instellingen werden samengesmolten tot één nieuwe instelling met als opdrachten universitair onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening.

De vzw UCSIA werd opgericht in de zomer van 2002 en was een half jaar later operationeel.

Algemene Vergadering De Algemene Vergadering, met als voorzitter emeritus professor dr. Jean Van Houtte, is als volgt samengesteld:

voor de sociëteit van Jezus:

Luc Bouckaert, emeritus professor ethiek KU Leuven
Loïc de Cannière, afgevaardigd bestuurder INCOFIN
Pierre Devos SJ, professor biologie Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix (FUNDP)
Jacques Haers SJ, professor theologie KU Leuven
Jan Koenot SJ, jezuïet
Jan Peters SJ, erevicevoorzitter Radboud Universiteit Nijmegen
Hugo Roeffaers SJ, emeritus professor filosofie Universiteit Antwerpen
Mark Rotsaert SJ, superior Gregoriana Communauté Rome
Fons Swinnen SJ, provinciaal van de Vlaamse jezuïeten
Guy Vanheeswijck, professor filosofie Universiteit Antwerpen

voor de Antwerpse universitaire gemeenschap:

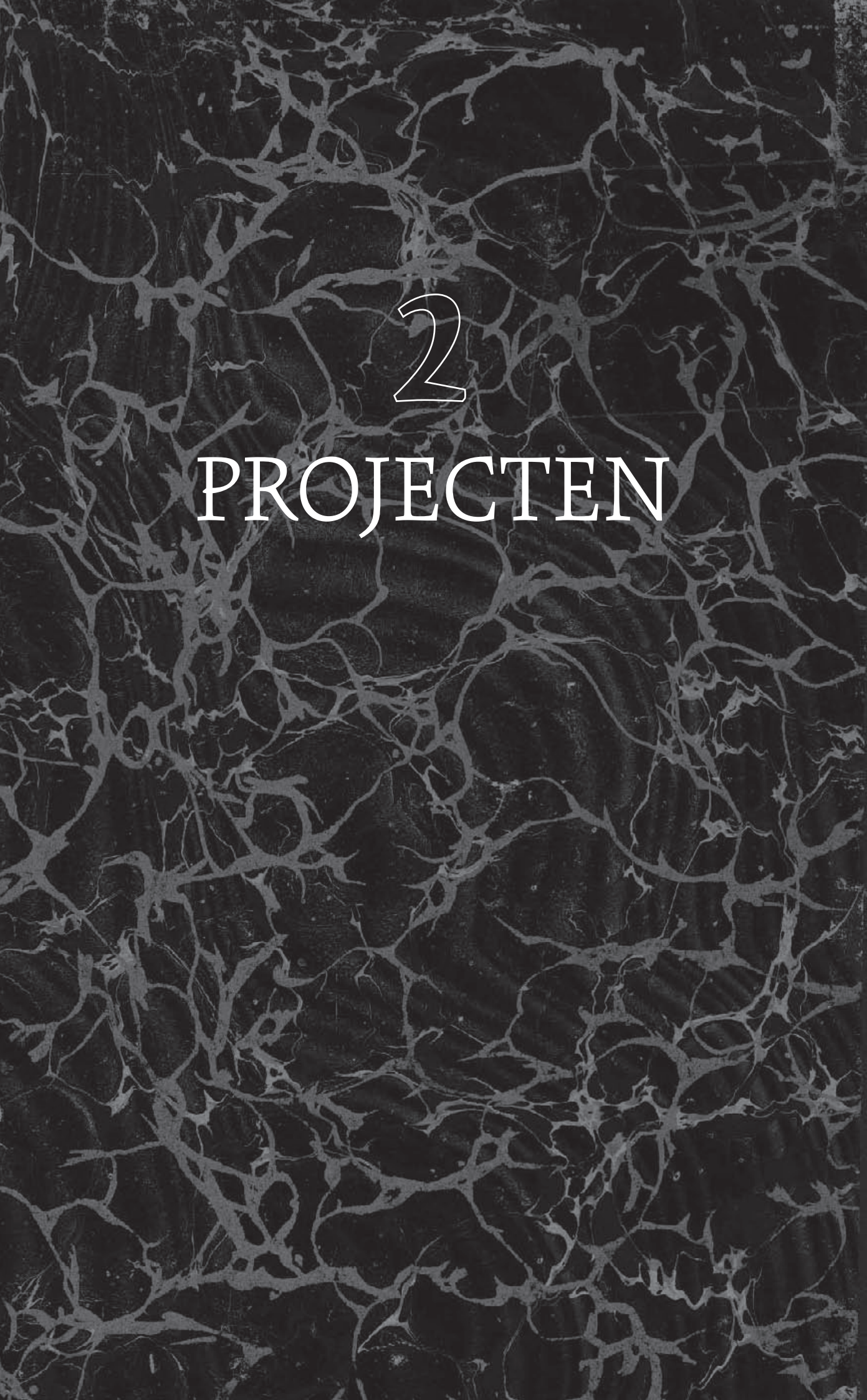
Jean Van Houtte, emeritus professor sociologie en erector UFSIA · voorzitter van de Algemene Vergadering
Bea Cantillon, professor sociologie Universiteit Antwerpen
Pierre Delsaerd, Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen, Universiteit Antwerpen
Helma De Smedt, professor geschiedenis Universiteit Antwerpen
Johan Meeusen, professor recht en vicerector Universiteit Antwerpen
Carl Reyns, emeritus professor accountancy en erector UFSIA
Johan Vanhoutte SJ, Pastorale Dienst Universiteit Antwerpen
Gerlinde Verbist, dr. assistent Universiteit Antwerpen

externe leden:

Mgr. Johan Bonny, bisschop van Antwerpen
Frans Crols, eredirecteur en hoofdredacteur Trends/Roularta
Etienne De Jonghe, eresecretaris-generaal Pax Christi International
Mia De Schamphelaere, eresenator
Jan De Volder, politiek redacteur Tertio
Maddie Geerts, erenationaalsecretaris ACV
Frank Lambert, bestuurder
Philippe Michiels, voorzitter raad van bestuur Lessius Hogeschool Antwerpen
Peter Vande Vyvere, hoofdredacteur Tertio
Mieke Van Hecke, directeur-generaal vsko

Raad van Bestuur **Walter Nonneman**, professor economie Universiteit Antwerpen · afgevaardigd bestuurder
Jacques Haers SJ, academisch directeur (vanaf 1 oktober 2011)
Carl Reyns, emeritus professor accountancy Universiteit Antwerpen en erector UFSIA
Mark Rotsaert SJ, superior Gregoriana Communauté Rome
Nicolas Standaert SJ, professor sinologie KU Leuven
Christiane Timmerman, academisch directeur (tot 1 oktober 2011)
Geert Vanhaverbeke, administratief verantwoordelijke

Academische Raad	Christiane Timmerman , academisch directeur · voorzitter van de Academische Raad tot 1 oktober 2011
	Jacques Haers sj , academisch directeur · voorzitter van de Academische Raad vanaf 1 oktober 2011
	Luc Braeckmans , academisch onderdirecteur · ondervoorzitter van de Academische Raad
	Zwi Berneman , professor hematologie Universiteit Antwerpen
	Wil Derkse , Katholieke Universiteit Nijmegen
	Mark Desmet sj , geneesheer
	Pierre Devos sj , professor biologie FUNDP
	Guido Dierickx sj , emeritus professor politieke wetenschappen Universiteit Antwerpen
	Marie-Claire Foblets , juriste en antropologe KU Leuven
	Louis Ferrant , huisarts, Centrum huisartsengeneeskunde Universiteit Antwerpen
	Tim Heyse , politiek filosoof KU Leuven
	Henk Opdebeeck , econoom en ethicus Universiteit Antwerpen
	Wilfried Pauwels , emeritus professor economie Universiteit Antwerpen
	Nicolas Standaert sj , professor sinologie KU Leuven
	Jacques Tempère , professor fysica Universiteit Antwerpen
	Dirk Van Dyck , professor fysica Universiteit Antwerpen
	Walter Van Herck , professor filosofie Universiteit Antwerpen
	Dirk Vanheule , professor in de rechten Universiteit Antwerpen
	Luc Van Liedekerke , professor ethiek Universiteit Antwerpen en KU Leuven
	Amaryllis Verhoeven , juriste KU Leuven
	Johan Verstraeten , moraaltheoloog en ethicus KU Leuven
	Frank Willaert , professor literatuur Universiteit Antwerpen
Directiecomité	Christiane Timmerman , academisch directeur · voorzitter van het Directiecomité tot 1 oktober 2011
	Jacques Haers sj , academisch directeur · voorzitter van het Directiecomité vanaf 1 oktober 2011
	Luc Braeckmans , academisch onderdirecteur · ondervoorzitter van het Directiecomité
	Barbara Segart , wetenschappelijk coördinator
	Sara Mels , wetenschappelijk medewerker
Team	Geert Vanhaverbeke , administratief verantwoordelijke
	De Algemene Vergadering van de vzw UCSIA benoemde prof. dr. Jacques Haers sj als academisch directeur. Hij volgt prof. dr. Christiane Timmerman op, die UCSIA leidde van 2003 tot oktober 2011. De beheersorganen en medewerkers van UCSIA dankten prof. Timmerman voor haar pionierswerk en steun bij de uitbouw van UCSIA en wensten haar in de nieuwe functie bij het Centrum voor Migratie en Interculturele Studies van de Universiteit Antwerpen succes toe.
	Prof. dr. Walter Nonneman , afgevaardigd bestuurder
	Prof. dr. Jacques Haers sj , academisch directeur, voorzitter Academische Raad en Directiecomité, eindverantwoordelijke voor nationale en internationale projecten
	Prof. dr. Luc Braeckmans , academisch onderdirecteur, ondervoorzitter Academische Raad en Directiecomité, verantwoordelijk voor nationale projecten
	Marijke Celis , secretariaat, administratie en financiën
	Sara Mels , wetenschappelijk medewerker
	Barbara Segart , wetenschappelijk coördinator
	Geert Vanhaverbeke , administratief verantwoordelijke
	Christel Van Wonterghem , secretariaat en administratie

The background of the entire page is a dark, textured marbled paper. It features a complex, organic pattern of light-colored, branching veins that resemble stone or biological structures, set against a dark, almost black base. The pattern is dense and covers the entire surface.

2

PROJECTEN

Zomerschool ‘Religie, cultuur en samenleving’

De zomerschool vond plaats van 28 augustus tot 4 september 2011 met publieke lezingen door prof. dr. Peter Beyer (University of Ottawa) op 30 augustus en prof. dr. Scott Thomas (University of Bath/Heythrop College) op 1 september. Samen met John Hutchinson (London School of Economics) en Robert Hefner (Boston University) begeleidden zij een groep van jonge academici en doctorale studenten uit een waaier aan landen en disciplines. Hiermee startte een nieuwe cyclus van 3 jaar die de nadruk legt op globalisering en macro-ontwikkelingen op het terrein van religie, cultuur en samenleving. De jonge deelnemers stelden hun onderzoek voor over de verhouding tussen religie en globalisering en de wijze waarop religie een rol speelt in internationale relaties.

In de analyses van veel westerse academici verwaagde godsdienst als verklarende factor: in de twintigste eeuw verzwakte de persoonlijke geloofsbeleving in het Westen door de modernisering, en religie en politiek functioneerden steeds losser van elkaar.

Secularisering zoals ze zich in Europa doorzet, doet zich niet op dezelfde wijze voor elders in de wereld. Zijn er naast ‘meervoudige moderniteiten’ ook ‘meervoudige seculariteiten’ en varianten van religiositeit? Academici hebben opnieuw aandacht voor religie als actor in de internationale relaties en passen hun theoretische modellen aan de nieuwe context aan. Vanuit een globaal perspectief wordt ook de verhouding tussen etniciteit, natie en staat herdacht. Is civiel nationalisme voldoende om een staat te laten bestaan? Of welke bindende factor kan voor eenheid en effectieve staten zorgen in het Zuiden? Door globalisering migreert religie intensiever en nieuwe vormen ontstaan tussen de traditionele godsdiensten. De pinksterbeweging is zo’n nieuwe globale religie die zich enerzijds vlot aanpast aan de lokale context, maar anderzijds een zeer herkenbare charismatische globale stijl behoudt.

zoals journalisten of ze voeren concrete maatschappelijke actie zoals armenzorg of steun aan vluchtelingen.

Tweejaarlijks vindt een Scribani-conferentie plaats over een concreet onderwerp dat raakt aan rechtvaardigheid en de Europese toekomst. In de tussenliggende jaren diept het netwerk een onderzoeksthema uit tijdens een academisch seminarie.

Migratie en detentie in Europa

Op 23 september 2011 vond in Antwerpen de derde Scribani-workshop plaats met publieke lezingen door prof. dr. Christiane Timmerman (CeMIS/Universiteit Antwerpen) en Philip Amaral (Jesuit Refugee Service Europe).

De migratie naar België illustreert een aantal Europese en internationale trends: migranten komen van overal in de wereld, zijn hoger opgeleid en het zijn vaak vrouwen. Dat verandert het sociaal-economische, politieke, culturele en religieuze landschap. Overal in Europa worden migranten in bedenkelijke omstandigheden opgesloten als misdadigers: asielzoekers, mensen zonder papieren, gezinnen met kinderen of niet-begeleide minderjarigen. De Europese Unie ziet geen ruimte voor migratiebeleid zonder vormen van detentie, maar de lidstaten vinden dat Europa niet bevoegd is om minimumregels op te leggen. In een studie stelt de Jesuit Refugee Service dat migranten een te hoge prijs betalen voor dit beleid. Er bestaan goedkopere alternatieven voor opsluiting die hetzelfde resultaat opleveren zonder de mensenrechten te schenden.

De workshop bereidde de conferentie voor over het Europese detentiebeleid die het Jesuit Center for Faith and Justice organiseert op de campus van Trinity College in Dublin van 5 tot 7 september 2012. Aalmoezenier Leo De Weerdts is getuigde als voorbereiding hierop over het Belgische wettelijke ‘statuut van de gevangene’ in theorie en praktijk.

Scribani Scribani-netwerk

Het Scribani-netwerk groepeerde 14 onderzoeksinstellingen en sociale centra die verbonden zijn met de jezuïetenorde uit 10 Europese landen. Deze instellingen stofferen het beleidsdebat over thema’s zoals migratie, ze vormen professionelen

Internationale workshops

Intellectuelen in de publieke ruimte

In samenwerking met de professoren Bert De Munck (Universiteit Antwerpen), Tim Heyse (KU Leuven), Peter Thijssen (Universiteit Antwerpen) en Walter Weyns (Universiteit Antwerpen) organiseerde UCSIA deze workshop van 23 tot 25 maart 2011.

De verlichting riep de idee van een universele publieke ruimte in het leven en de 'philosophie' die aan het debat onpartijdig, kritisch en rationeel deelneemt. De publieke ruimte is echter nooit onveranderlijk en uniform. De verspreiding van het internet en de sociale netwerksites heeft de ruimte voor het publiek debat en de rol en autoriteit van de intellectuelen daarenboven ingrijpend gewijzigd. In cyberspace kan iedereen in talloze nieuwe en informele e-gemeenschappen zijn mening ventileren over maatschappelijke kwesties en de publieke opinie – of een klein groepje gelijkgezinden – beïnvloeden. Bovendien maakte de televisie beeld en indruk belangrijker dan inhoud.

Ook het profiel van de intellectueel wijzigt. Zij namen de rol op van strijder in de avant-garde van de revolutie of publiek figuur met groot moreel gezag en geliefd door het publiek (zoals Sartre). Vandaag krijgen schrijvers of academici vaak de rol van publieke intellectueel toebedeeld. Daarbij is het soms moeilijk om academische onafhankelijkheid en literaire vrijheid te vrijwaren. Tenslotte is er nog het type van 'embedded' intellectueel die de publieke opinie van onderuit probeert te voeden.

Pelgrimage in een pluralistisch Europa

Deze workshop vond plaats op 19 en 20 mei 2011 in samenwerking met de professoren Veerle Fraeters (Universiteit Antwerpen), Frank Willaert (Universiteit Antwerpen), Peter Stabel (Universiteit Antwerpen) en Peter Jan Margry (Meertens Instituut Amsterdam).

Professor Simon Coleman (University of Toronto) peilde in een publieke lezing op 19 mei naar de betekenis die pelgrimeren vandaag heeft aan de hand van het pelgrimsoord Walsingham (UK). Pelgrimage is in opmars in Europa. Traditionele praktijken leven op en nieuwe seculiere praktijken ontwikkelen zich. Wat drijft een pelgrim en is er een onderscheid tussen religieuze en spirituele motieven? Alternatieve vormen van spiritualiteit vervangen de bestaande institutionele vormen. Globalisering en migratie brengen nieuwe invloeden binnen. Pelgrimage werd in de negentiende eeuw als instrument gebruikt om de verlichting te bestrijden en nationale kerken te versterken en in de twintigste eeuw als buffer tegen atheïstische politieke ideologieën. Vandaag draagt het fenomeen bij tot de herdefiniëring van de christelijke identiteit van Europa, terwijl pelgrimssites tevens worden gebruikt voor nationalistische doeleinden in Oost-Europa en elders.

Lezingenreeksen

Communiceren over klimaatverandering

De wetenschappelijke gemeenschap is het erover eens dat de aarde opwarmt door toedoen van de mens. Maar men is het niet eens over de aard en de omvang van de risico's en de aanpak. Iedere belanghebbende interpreteert de risico's en oplossingen op zijn manier en stuurt daarover communicatie de wereld in. Mensen hebben het moeilijk om de wetenschappelijk vaststelbare feiten van dit proces te grijpen of te duiden. Wie zich wil informeren over feiten, risico's of verantwoordelijkheden is aangewezen op wat de media daarover publiceren. Deze lezingenreeks en aansluitende 'masterclasses' onderzochten de communicatie over klimaatverandering.

Het discours in de media

Vanuit hun waardestelsel of ideologie filteren media de massa informatie en interpretaties die aangeboden wordt door wetenschappers, politici, het bedrijfsleven, denktanks, sociale bewegingen, drukingsgroepen. Op 6 mei 2011 onderzocht Anabela Carvalho (Universiteit van Minho) de wijze waarop Europese kranten over klimaatverandering schrijven en door de keuze van wetenschappers impact hebben op de berichtgeving. Pieter Maesele (Universiteit Antwerpen) toetste deze vaststellingen in een paneldebat aan de Vlaamse mediapraktijk.

Het discours van de milieueconomen

Op 26 mei 2011 illustreerden twee milieueconomen de verscheidenheid aan gangbare discourses over de kosten en baten voor de aanpak van klimaatverandering. Jeroen Van Den Bergh (Universitat Autònoma de Barcelona, Vrije Universiteit Amsterdam) stelde twaalf visies voor die volgens hem verdedigbaar zijn. Peter Tom Jones (KU Leuven) wees op de implicaties wanneer men aanvaardt dat het milieu-impact met 90 % moet verminderen. De structuren, culturen en praktijken op het vlak van energie- en materialenbeheer, voeding, transport, wonen, enz. zouden dan diepgaand gewijzigd moeten worden. Maar de overheden zouden volgens het discours van deze milieueconoom te terughoudend zijn.

Een sociaal-cultureel discours

Op 9 juni 2011 wees Mike Hulme (Universiteit van East Anglia) naar een alternatieve bedding voor het debat over klimaatverandering. Volgens hem loopt het debat vast zolang we klimaatverandering zien als een universeel probleem dat met maatregelen kan worden opgelost mits alle neuzen in dezelfde richting wijzen. Hij schuift die utopie aan de kant, maar geeft de raad om het debat over klimaatverandering te transformeren naar een creatieve uitwisseling over het nieuwe economische, politieke, sociale en culturele project dat we als mensen op aarde met elkaar willen delen. Stijn Neuteleers (KU Leuven) bekeek of er een nieuwe ecologische politieke theorie in de maak is tussenin liberaal egalitarisme en communautarisme.

Mensen in de marge · intimiteit bij kwetsbare groepen

UCSIA leidt met deze lezingencyclus de aandacht van de academici, de professionele zorgverleners en het beleid naar kwetsbare groepen in de samenleving. In 2011 vormde 'seksualiteit' de gemeenschappelijke noemer van deze lezingen. Telkens analyseerden een academisch gastspreekster en een panel uit het werkveld de problematiek en bespraken ze deze met een wisselend publiek van professionele zorgverleners.

Tienerouders

Op 12 mei 2011 wees Marjolijn De Wilde (Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Universiteit Antwerpen) op het feit dat Vlaanderen in vergelijking met het Verenigd Koninkrijk weinig tienerouders telt en geen beleidsplan heeft. Moeders krijgen een leefloon en lokaal bieden sommige welzijnsinstellingen ondersteuning aan de nieuwe ouders en grootouders. Dat ze hun schoolloopbaan moeilijk kunnen voortzetten, is voor de jonge moeders het grootste probleem, maar het katholieke onderwijsnet werkte daarvoor een plan uit. Joris Ghysels (Universiteit Antwerpen) modereerde een panel met vertegenwoordigers van hulpverleningsinstellingen dat evalueerde of een apart beleid voor deze doelgroep wenselijk is.

Mensen met een handicap en seksualiteit

Op 6 oktober toonde dokter Jo Lebeer (Faculteit Geneeskunde, Universiteit Antwerpen) zich verheugd dat enkele recente films de seksualiteitsbeleving bij mensen met een handicap onder de aandacht brengen. Veel begeleiders weten ondanks hun professionele omgang met intimiteit niet goed welke handelingen passen of niet. Zowel bij begeleidenden als begeleiders zijn er belangrijke verschillen tussen mannen en vrouwen. De ervaring op de werkvloer contrasteert met het ruime aantal visie- en beleidsteksten van instellingen en organisaties. Frederik Swennen (Faculteit Rechten, Universiteit Antwerpen) modereerde een debat hierover en wees op de juridische antwoorden: een aantal instellingen zoekt het antwoord in huisreglementen of protocols. Ook ouders van kinderen met een handicap vragen juridisch houvast.

Minderjarigen en seksueel geweld

De lezing op 17 november behandelde voor een ruim publiek van professionals en studenten het thema van jongeren en seksueel grensoverschrijdend gedrag. De invalshoek was dubbel: Corine Faché, kinder- en jeugdpsychiater, onderzocht de meisjes als slachtoffer en Dirk van West, forensisch psychiater, de jongens als dader. Beiden zijn verbonden aan het Universitair Centrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie Antwerpen. Dirk Deboutte, kinder- en jeugdpsychiater aan de Universiteit Antwerpen, modereerde een panel met vertegenwoordigers van Child Focus (de stichting voor vermiste en seksueel uitgebuite kinderen), SENSOA (het Vlaamse expertisecentrum voor seksuele gezondheid) en het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Antwerpen dat de verschillende facetten van de problematiek nader onderzocht.

Lezingen over theologie en Kerk

UCSIA werkte voor deze lezingen, masterclasses en doctorale seminaries samen met de faculteiten theologie van KU Leuven en UCL/Louvain-la-Neuve en met de Protestantse Theologische Faculteit.

Jezus

Op 4 april 2011 leidde Larry Hurtado (Universiteit van Edinburgh) een doctoraal seminarie over zijn wetenschappelijk baanbrekende inzichten in de ontluikende historische verering van Christus. In een publieke lezing ging hij nader in op het verrijzenisverhaal. Het geloof in Jezus' verrijzenis valideerde als het ware zijn aardse zending met terugwerkende kracht, maar getuigt ook van een sterk geloof van de eerste joodse christenen in God.

Paulus

Op 12 december 2011 onderzocht em. prof. dr. James D.G. Dunn (Universiteit van Durham) de theologische betekenis van de historische Paulus zoals blijkt uit zijn Brieven en uit de Handelingen van de Apostelen.

De voorzieningen zijn grondig veranderd en de pastor werkt in een omgeving waar technologie een belangrijke rol speelt, samen met goed opgeleide specialisten zoals dokters, verpleegkundigen, managers. Men verwacht van hem/haar niet alleen 'presentie' bij patiënt en familie, hij moet ook het beleid en de structuur van de instelling kritisch bevragen en beïnvloeden.

Pastors hebben hun koudwatervrees voor 'professionalisering' overwonnen en zien dit niet langer als een oprukkend management- en meetbaarheidsdenken of een afbreuk van engagement en spiritualiteit. Enkele deelnemers getuigden dat de studiedag ook andere vormen van pastoraat kan inspireren: gevangenissen, stadspastoraal, parochiepastoraal.

Axel Liégeois (KU Leuven) bracht de ontwikkelingen in het pastoraat in kaart, Carlo Leget (Universiteit van Tilburg) beschreef de rol van de pastor in de spirituele zorg en Doris Nauer (Hochschule Vallendar) belichtte de pastor als theoloog en profeet. In de workshops getuigden pastores over onder andere de interlevensbeschouwelijke dialoog in ziekenhuizen, het instrument van de competentieprofielen, de pastor als stagebegeleider en ethicus.

Pastoraal en Kerk

Seminarie jongerenpastoraal

UCSIA organiseerde samen met de Pastorale Dienst van de Universiteit Antwerpen (Johan Vanhoutte SJ en Gert Van Langendonck) op 13 en 14 januari 2011 een residentieel seminarie voor universiteits- en hogeschoolpastors. Nico ter Linden, Nederlands dominee en auteur, betoogde dat het hedendaags pastoraat ook voldoende kennis over Bijbelse verhalen en hun historische achtergrond moet overdragen. Jezuiet Roger Lenaers SJ beschreef een godsbeeld dat aansluit bij de moderniteit van de verlichting.

Pastoraal werk in ziekenhuizen

Op 17 februari 2011 vond in samenwerking met Caritas Antwerpen en Kerk onder Stroom een studiedag plaats voor pastors in de gezondheids- en welzijnsvoorzieningen.

Voor pastoraal werk in de gezondheids- en welzijnssector waren een spirituele roeping en belangeloos engagement lange tijd voldoende voorwaarden. Vandaag is dat niet langer het geval.

Bisdom Antwerpen

UCSIA begeleidde op 15 en 16 maart 2011 een residentieel seminarie voor verantwoordelijken van de territoriale pastoraal in het bisdom Antwerpen. Het seminarie is een schakel in de voorbereiding van een pastorale visie- en beleidstekst 2012-2022 voor het bisdom Antwerpen als resultaat van het project 'Kerk onder Stroom.(4)50 jaar bisdom Antwerpen'. Twee academische gastsprekers, prof. dr. Staf Hellemans (Universiteit van Tilburg) en prof. dr. Mathijs Lamberigts (KU Leuven), en Lea Verstricht (CCV) ondersteunden de gedachtewisseling in de reflectiegroepen over de centrale vraag: wat bepaalt de vitaliteit van een kerkgemeenschap vandaag?

Overige projecten **Cultuuroverdracht en onderwijs in een multiculturele context**

Naar aanleiding van de 75ste verjaardag van het Xaveriuscollege Borgerhout organiseerde UCSIA op 10 en 11 februari 2011 een pedagogische studiedag en een onderzoekersworkshop over cultuuroverdracht in het onderwijs in een multiculturele context.

Veel scholen tellen leerlingen uit zeer diverse culturen en levensbeschouwingen voor wie de schoolcultuur verschilt van de thuiscultuur. Dat stelt bijkomende eisen aan het onderwijs. Professor Martha Montero-Sieburth (Instituut voor migratie en etnische studies, Universiteit van Amsterdam) onderzocht het onderwijs als gezamenlijk leerproces en de band tussen cultuur, identiteit en sociale klasse. Professor Piet Van Avermaet (Steunpunt diversiteit en leren, Universiteit Gent) betoogde dat multiculturaliteit in het onderwijs een feit is. Het is even waar dat de maatschappij en veel scholen niet met diversiteit om kunnen gaan en er niet in slagen nieuwe normen en gedragscodes te ontwikkelen.

Verschillende vragen en inzichten kwamen aan bod in workshops met leerkrachten en een panel met sprekers van allochtone origine. Bestaat de kernopdracht van het onderwijs uit de overdracht van kennis en inzichten naar een volgende generatie? Moet de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van kinderen – socialiseren en disciplineren is iets anders dan kennis overdragen – niet terug bij de ouders gelegd worden? Wie bepaalt welke cultuur de school als maatstaf doorgeeft?

De bekende Britse cultuursocioloog Frank Furedi vroeg zich in een publieke lezing af of het onderwijs nog wel aan zijn kernopdracht van kennisoverdracht voldoet en wat er schort aan de autoriteit van volwassenen en de rolverdeling tussen school en thuis.

De vakoptiek van het vak r.k.-godsdienst

De pedagogische studiedag *Varen naar het diepe* onderzocht op 17 november 2011 het thema van de vakoptiek. Hoe kunnen leerkrachten rooms-katholieke godsdienst de levensbeschouwelijke vaardigheden bij hun leerlingen activeren en daadwerkelijk theologiseren? Wetenschappelijke inzichten en andere vakoptieken worden daarbij vaak als impuls in de les gebracht. De leerkracht moet deze inhoud verbinden met een getheologiseerd inzicht (ingrediënt) en de leerlingen helpen hun levensbeschouwelijke vaardigheden te oefenen. Op de studiedag konden de leerkrachten stapsgewijs de methodiek inoefenen. Taede Smedes besprak de betekenis van prominente wetenschappelijke inzichten voor het mensbeeld en de godsdienstbeleving, zoals de evolutietheorie, de vrije wil versus determinisme, de cognitieve religiewetenschappen en de kosmologie. Bart Verbesselt onderzocht inhoudelijke thema's die de leerkrachten kunnen aangrijpen om te theologiseren of recontextualiseren binnen het geloof. Tenslotte gingen de leerkrachten in een reflectie-oefening en workshops zelf aan de slag.

Moslimjongeren opvoeden in een multiculturele context

Op 28 april 2011 organiseerde UCSIA een derde pedagogische studiedag in samenwerking met de onderwijsinspectie voor het secundaire schoolvak 'islam', de inrichtende macht bij de Executieve van Moslims in België en de lerarenopleiding van de Erasmushogeschool. Het thema was 'Moslimjongeren en opvoeding in een multiculturele context'.

Gé Speelman (Theologische Universiteit Kampen) beschreef de resultaten van een grootschalige enquête bij Nederlandse moslimjongeren. Onder meer door migratie en nieuwe sociale media wordt de traditionele hechte eenheid tussen religie, gezin en uitgebreide familie, lokale gemeenschap, imam en religieuze praktijken losser. Moslims ontdekken meer uiteenlopende interpretaties en zoeken daartussen naar de universele kern van hun geloof. Anderzijds is er meer plaats voor emotie en verinnerlijking. Sommige jongeren geven hun islamitische identiteit vorm door zich af te zetten tegen de mainstream van de niet-moslims.

Abied Alsulaiman (docent Arabisch, Lessius Hogeschool en KU Leuven) bracht in herinnering dat de islam in zijn historische bloeiperiode wel pragmatisch en actief tolerant moest zijn. Dit blijft vandaag gelden en jongeren moeten in de islam verschillen in interpretaties leren onderscheiden van obscure onwaarheden die onder meer via het internet op hen afkomen. Hun intellectuele ontwikkeling houdt ook interesse voor andere levensbeschouwingen en medeburgers in.

In verdere uiteenzettingen en een panel werden enerzijds didactische vraagstukken besproken, anderzijds meer algemene kwesties waarmee leerkrachten islam geconfronteerd worden zoals interculturele en -religieuze spanningen, de moeilijke schoolloopbaan of de beperkte toegang tot de arbeidsmarkt. De leerkracht islam is vaak ook hulpverlener met name wanneer jongeren thuis onvoldoende gehoor vinden voor netelige vragen. Zoals de hele onderwijssector krijgen ook islamleerkrachten een groot vertrouwen van de maatschappij en dus zijn ze een vooruitgeschoven sociale actor. Maar de vruchten van hun onderwijstaak worden pas een generatie later zichtbaar.

Kunst

Op 8 november 2011 gaf kunstenaar Anri Sala een lezing over de resonantie die ontstaat waar geluid en architectuur elkaar ontmoeten, met een respons door Peter Swinnen, Vlaams bouwmeester. Sala begeleidde een workshop met studenten kunst en kunstfilosofie. Prof. dr. Pascal Gielen (Rijksuniversiteit Groningen) duidde samen met kunstenaar David Bade de rol van kunst in de publieke ruimte en bij gemeenschapsvorming. Paul De Bruyne (Fontys Hogeschool voor de Kunsten, Tilburg) modereerde een debat met beeldend kunstenaar Nico Dockx en theatermaker Bart Van Nuffelen.

UCSIA organiseert deze activiteiten in samenwerking met prof. dr. Arthur Cools van het Centrum voor Cultuurfilosofie van de Universiteit Antwerpen, de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten (Artesis), Sint Lucas Antwerpen (Karel de Grote-Hogeschool) en het Museum voor Hedendaagse Kunst Antwerpen (M HKA).

The background of the entire image is a complex, swirling marbled pattern in various shades of gray, black, and white, creating a textured, organic effect.

3

LEERSTOELEN

&

STIPENDIA

Leerstoelen **Leerstoel Jef Van Gerwen SJ**

In 2006 werd voor het eerst de leerstoel Jef Van Gerwen SJ ingericht om de nagedachtenis van deze Antwerpse jezuïet te huldigen. Hij was een pionier van de bedrijfsethiek in Vlaanderen en lag mee aan de basis van UCSIA. Prof. dr. Luc Van Liedekerke is de promotor van de leerstoel.

Thomas Maak & Nicola Pless

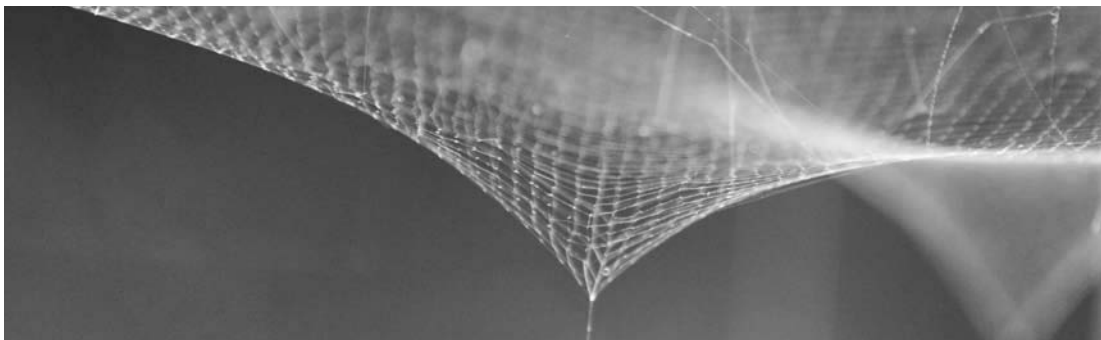
Dit echtpaar van docenten bedrijfsethiek aan de ESADE Business School in Barcelona, vulde op 7 april 2011 de leerstoel in. Zij gingen nader in op de typologie en de voornaamste eigenschappen van leiders die verantwoordelijkheid opnemen en ze lichtten hun onderzoeksproject 'Ulysses Program' toe. De gastsprekers vinden dat het type 'integrator' – bedrijfsleiders zoals Anita Roddick van The Body Shop – zich het meest ethisch en maatschappelijk verantwoord opstelt door naast materiële ook humane waarden na te streven en winst ter beschikking te stellen van sociale meerwaarde. Ze luisteren naar en zetten zich in voor alle belanghebbenden en doen dat gewoon omdat het goed is, niet voor de winst of uit strategische berekening. Het 'Ulysses programma' verandert ingrijpend het inzicht en het engagement van medewerkers van een wereldwijd accountantsbedrijf door hen in een overzees ontwikkelingsproject in te schakelen.

Leerstoel UCSIA-IJS/UA joods-christelijke verhoudingen

UCSIA en het Instituut voor Joodse Studies/Universiteit Antwerpen brengen hun gezamenlijke aandacht voor joods-christelijke relaties tot uitdrukking door een leerstoel die de studie bevordert van de geschiedenis van het jodendom en de hebraïstiek vanuit het perspectief van de joods-christelijke dialoog om aldus de plaats van deze traditie binnen de hedendaagse Europese cultuur te duiden en haar bijdrage tot de interreligieuze dialoog te onderzoeken.

Elisheva Carlebach is professor joodse geschiedenis en cultuur aan de Columbia University. Zij besprak op 17 februari 2011 in een lezing de innerlijke strijd van de joden die zich bekeerden tot het christendom in de 17de eeuw en hun tweeslachtige positie tussen twee culturen.

Op 22 februari analyseerde zij de impact van de nieuwe Gregoriaanse kalender op de joodse beleving van cultuur en religie binnen een gewijzigde maatschappelijke context. Louis Caruana SJ (Heythrop College, UK) filosofeerde verder over tijdsconcepten (chronologie, eschatologie ...) volgens Aristoteles, Sint-Augustinus, Martin Heidegger en Paul Ricoeur. Tijdsbeleving maakt deel uit van de identiteit van een groep. Zo beleeft de vroege joodse gemeenschap de tijd lineair. Het menselijke karakter van Jezus verschuift het perspectief naar het heden en de individuele opdracht: van 'chronos' (tijd als duur) naar 'kairos' (een beslissend moment).

Stipendia Verónica Rodríguez Blanco

Prof. dr. Verónica Rodríguez Blanco (Birmingham Law School, Universiteit van Birmingham) verbleef als UCSIA-scholar aan de Universiteit Antwerpen. Ze voerde een onderzoeksproject uit: 'Recht in de gedaante van het goede: een Aristoteliaans begrip van autoriteit van het recht' met als promotor prof. dr. Georgios Pavlakos (Centre for Law and Cosmopolitan Values, Universiteit Antwerpen).

Op 17 november 2011 stelde ze tegenover de gangbare visie van de rechtsfilosoof H.L.A. Hart het alternatief model van "recht onder de gedaante van het goede". We passen regels toe omdat we het eens zijn met datgene wat de regels tot iets moreel goeds maakt, en niet alleen omdat ze bestaan.

U S I V

BIJLAGEN

Bijlage 1 Leden van het Scribani-netwerk

Centre of Spirituality East-West of Michal Lacko, Košice, Slovakia
www.csvzml.org

Centre Sèvres, Department of Public Ethics, Paris, France
www.centresevres.com

Conference of European SJ Provincials
www.jesuits-europe.info/cep/cep.html

European Centre of Communication and Culture (ECCC), Warsaw, Poland
www.eccc.pl

Faculty of Social Sciences, Pontifical Gregorian University, Rome, Italy / **Institute for the Interdisciplinary Studies of Religions and Cultures (ISIRC)**, Pontifical Gregorian University, Rome, Italy
www.unigre.it/struttura_didattica/scienze_sociali/index.php
www.unigre.it/struttura_didattica/isirc/index.php

Heythrop Institute for Religion, Ethics and Public Life, University of London, UK
www.heythrop.ac.uk

Human Rights Institute, University of Deusto, Bilbao, Spain
www.idh.deusto.es

Institute for Social and Development Studies, Munich School of Philosophy, Munich, Germany
www.hfph.mwn.de/igp

Jesuit Centre for Faith and Justice, Dublin, Ireland
www.jcfj.ie

Jesuit European Office, Brussels, Belgium
www.ocipe.info

Jesuit Refugee Service Europe, Brussels, Belgium
www.jrseurope.org

‘Pedro Arrupe’ Institute for Political Formation, Palermo, Italy
www.istitutoarrupe.it

University Centre Saint-Ignatius Antwerp, Belgium
www.ucsia.org

University Institute of Migration Studies, Comillas Pontifical University, Madrid, Spain
www.upcomillas.es/centros/iem/cent_iem_pres.aspx

Bijlage 2 Academische gastsprekers 2011

Deze lijst bevat de promotoren van en de gastsprekers op activiteiten van UCSIA in 2011, die een doctorale of vergelijkbare graad hebben en die in principe het ambt van professor uitoefenen aan een universiteit of een verbonden onderzoeksinstituut, met inbegrip van de emeriti.

ZOMERSCHOOL ‘RELIGIE, CULTUUR EN SAMENLEVING’	
Peter Beyer	University of Ottawa
Robert William Hefner	Boston University
John Hutchinson	London School of Economics
Scott Thomas	University of Bath en Heythrop College

SCRIBANI-WORKSHOP ‘EUROPEES MIGRATIE- EN ASIELBELEID’	
Jacques Haers sj	ku Leuven
Christiane Timmerman	Universiteit Antwerpen / CeMIS
Patrick Baert	University of Cambridge
Sarah Beeks	Universiteit Antwerpen
Peter Dahlgren	Lund University
Bert De Munck	Universiteit Antwerpen
Tim Heysse	ku Leuven
Ragnvald Kalleberg	University of Oslo
Harold Mah	Queen’s University
Peter Thijssen	Universiteit Antwerpen
Walter Weyns	Universiteit Antwerpen

PELGRIMAGE IN EEN PLURALISTISCH EUROPA	
Glenn Bowman	University of Kent
Simon Coleman	University of Toronto
John Eade	Roehampton University
Miguel Farias	Oxford University
Veerle Fraeters	Universiteit Antwerpen
Willy Jansen	Radboud Universiteit
Peter Jan Margry	Meertens Instituut Amsterdam
Andrew Petersen	University of Lampeter
Cristina Sánchez-Carretero	Laboratorio de Patrimonio – CSIC
Peter Stabel	Universiteit Antwerpen
Frank Willaert	Universiteit Antwerpen

VERGETEN GENOCIDES	
Marc Bossuyt	Universiteit Antwerpen
Anna-Maria Brandstetter	Johannes Gutenberg University Mainz
Cathie Carmichael	University of East Anglia
René Lemarchand	University of Florida
Stephan Parmentier	ku Leuven
Filip Reyntjens	Universiteit Antwerpen
Philip Verwimp	ku Leuven
Martin Shaw	Roehampton University/University of Sussex
VRIJWILLIGERSWERK	
Rene Bekkers	Vrije Universiteit Amsterdam
Adalbert Evers	Justus-Liebig-University Giessen
Caroline Gijssels	HIVA/ku Leuven
Lesley Hustinx	Universiteit Gent
Jan Vranken	Universiteit Antwerpen
Paul Lichterman	University of Southern California
KLIMAATVERANDERING	
Anabela Carvalho	Universiteit van Minho
Mike Hulme	University of East Anglia
Peter Tom Jones	ku Leuven
Pieter Maesele	Universiteit Antwerpen
Stijn Neuteleers	ku Leuven
Jeroen Van Den Bergh	Universitat Autònoma de Barcelona/ Vrije Universiteit Amsterdam
MENSEN IN DE MARGE	
Dirk Deboutte	Universiteit Antwerpen
Marjolijn De Wilde	Universiteit Antwerpen
Corine Faché	Universitair Centrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie Antwerpen
Joris Ghysels	Universiteit Antwerpen
Jo Lebeer	Universiteit Antwerpen
Frederik Swennen	Universiteit Antwerpen
Dirk van West	Universitair Centrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie Antwerpen

LEERSTOELEN EN STIPENDIA	
Elisheva Carlebach	Columbia University
Louis Caruana sj	Heythrop College
Thomas Maak	ESADE Business School
Nicola Pless	ESADE Business School
Verónica Rodríguez Blanco	Birmingham Law School
CULTUUROVERDRACHT EN ONDERWIJS IN EEN MULTICULTURELE CONTEXT	
Orhan Agirdag	Universiteit Gent
Noël Clycq	Universiteit Antwerpen
Nadia Eversteijn	Universiteit van Tilburg
Philip Hermans	ku Leuven
Delphine Hesters	ku Leuven
Karel Hoppenbrouwers	ku Leuven
Mariette Lusse	Hogeschool Rotterdam
Paul Mahieu	Universiteit Antwerpen
Martha Montero-Sieburth	Universiteit van Amsterdam
Ward Nouwen	Universiteit Antwerpen & ku Leuven
Trees Pels	Verwey-Jonker Instituut
Edith Piqueray	Universiteit Antwerpen
Reinhilde Pulinx	Universiteit Gent
Eugeen Roosens	ku Leuven
Max Spotti	Universiteit van Tilburg
Piet Van Avermaet	Universiteit Gent
Walter Weyns	Universiteit Antwerpen
OVERIGE ACTIVITEITEN	
Abied Alsulaiman	Lessius Hogeschool
Arthur Cools	Associatiefaculteit Kunsten Universiteit Antwerpen
Paul De Bruyne	Fontys Hogeschool voor de Kunsten
James DG Dunn	Universiteit van Durham
Pascal Gielen	Rijksuniversiteit Groningen
Staf Hellemans	Universiteit van Tilburg
Larry Hurtado	Universiteit van Edinburgh
Mathijs Lamberigts	ku Leuven
Carlo Leget	Universiteit van Tilburg
Axel Liégeois	ku Leuven
Doris Nauer	Philosophisch-Theologische Hochschule Vallendar
Gé Speelman	Theologische Universiteit Kampen